

דפדפנה

בין הדף היומי ופרשת השבוע

לך אזבח זבח תודה

הקרבת קרבן תודה בחג הפסח, הוא עניין ייחודי של חג הפסח וטעמו בגין האיסור לאכול חמץ. א"כ מדוע שאיסור זה יחול ביתר המועדים?

אמנם הגמרא למסקנא אומרת שלכולי עלמא מותר להקריב תודה במועד והמחלוקת היא רק בנושא של בל תאחר, אך מה הייתה ההווא אמינא שהקרבת קרבן תודה תיאסר בכל המועדים כבפסח?

ייתכן לומר על פירוש ששמעתי מהרה"ג מיכה הלוי שליט"א. פירוש זה נאמר ביחס לאחד משאלות ה'מה נשתנה' של ליל הסדר.

הבן שואל 'שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה...! האם אכן? בכל לילה מלילות השנה אוכלים גם חמץ וגם מצה? – אלא כוונת הבן בשאלה היא על השוני בין קרבן תודה, המוקרב כל השנה לליל הסדר. כידוע קרבן תודה נאכל ליום ההקרבה וללילה שאחריו בלבד. כמו כן הקרבן בא עם לא פחות מ – 40 לחמים הנקראים 'לחמי תודה'. 40 הלחמים מתחלקים לארבע סוגים. 3 סוגי מצה (30 לחמים) וסוג אחד חמץ (10 לחמים). התורה בכוונה צמצמה את זמן האכילה ליום ולילה בלבד ומאידך ציוותה על ריבוי לחמים. מדוע? – כידוע שקרבן תודה מביאים 4 שצריכים להודות משום שניצלו מסכנות חיים והם: חולה שנתרפא, חבוש בבית האסורים, יורדי הים והולכי מדבריות, ויש המוסיפים יולדת. ראשי תיבות של כל חייבי קרבן תודה הם 'חיים'. (חבוש/חולה, 'יורד ים, 'יולדת, הולך מדבר). הסימן הוא: 'וכל החיים יודוך סלה'. רצתה התורה שאדם יפרסם הודאתו לכן צמצמה זמן אכילת הקרבן והרבייתה את מרכיביו. כך על מנת לגמור את אכילתו בזמן הקצוב צריך להזמין הרבה אנשים וכך יפורסם הדבר.

שואל הבן, איפוא, הלא גם פסח הוא סוג של קרבן תודה, הודאה על הנס הגדול של יציאת במצרים לצד ההלל הנאמר עם אכילתו. אם כן שואל הבן מדוע בכל הלילות שאנו אוכלים במשך השנה קרבן תודה, הנאכל ליום ולילה, אנו אוכלים גם לחמי תודה וגם חמץ ואילו בפסח, בקרבן התודה המיוחד על יציאת מצרים אוכלים רק מצה.

התשובה היא 'עבדים היינו' וכלשון הגמרא מתחיל בגנות ומסיים בשבח. וביאור התשובה הוא, כי שונה לילה זה 'ליל הסדר' משאר הלילות. בלילה זה כשמו אנו מעלים על נס את 'סדר' הבריאה של הא-לוקים (ומכאן שמו 'ליל הסדר'). גם אם מתחיל בגנות אין אנו משמיטים זאת ח"ו. כי אנו מאמינים שכך עלה במחשבה לפניו וזהו הסדר הא-לוקי הנכון ואין בלתו. מאידך בקרבן תודה זו הודאה על כך שהיינו במצב של אי סדר כגון: מחלה ל"ע, סכנה ובית אסורים, וחזרנו למצב של סדר. אך בליל הסדר אנו מדגישים שגם מה שנראה לא לנו 'אי סדר' הוא עצמו סדר. לכן קיים הבדל בין קרבן פסח לקרבן תודה. לכן לא מקריבים תודה בפסח, חוץ מעניין החמץ שבו.

לפי"ז אפשר להסביר, כי אולי עלה בדעתו של רבי שמעון שעניין זה שייך בכל המועדים. מכיוון שכל המועדים הם זכר ליציאת מצרים, שייך עניין זה של השוני בין קרבן תודה לאזכור יציאת מצרים בכל המועדים וכשם שבפסח אין מקריבים תודה כך גם בכל המועדים.

בברכת מועדים לשמחה ושנזכה לקיים 'לך אזבח זבח תודה ובשם ה' אקרא'.

במסכת ביצה, הרוויה בענייני יו"ט והלכותיו, מופיע מטבע הדברים חג הפסח מספר פעמים.

בשבוע שעבר ראינו שחג הפסח בכור המועדים, מלמד אותנו מכח בכורה זו על יתר המועדים.

למדנו, כי ההיתר לבשל ולהבעיר אש לצורך 'אוכל נפש' מוזכר מפורשות בחג הפסח וממנו נלמד לשאר החגים. הבאנו בשם רש"י בחומש, שפסח הוא בניין אב לשאר המועדים והראיה גם מכך שהתורה מנתה אותו ראשון "שלוש פעמים בשנה....בחג המצות, ובחג השבועות ובחג הסוכות....".

בכורה זו המלמדת לשאר המועדים מוצאת את ביטוייה גם בסוגיית הגמרא במסכת ביצה הנלמדת בדף יט ע"ב.

הסוגיא מובאת ביחס למשנה בה הובאה מחלוקת בין בית שמאי ובית הלל. מחלוקת זו נסובה סביב הקרבת קרבנות ביום טוב. המחלוקת המפורשת במשנה היא לגבי מלאכת סמיכה על הקרבן המובא ביום טוב. לפי בית שמאי אסור לסמוך גם על קרבנות שמותר להביאם ביום טוב ולפי בית הלל מותר.

הגמרא בהקשר זה מביאה מחלוקת תנאים, האם מותר להביא נדרים ונדבות ביום טוב.

הגמרא מביאה מחלוקת תנאים אחרת ורוצה לומר שמקורה אף הוא האם נדרים ונדבות קרבים ביום טוב.

המחלוקת המובאת היא בברייתא במסכת פסחים בה נחלקו ת"ק של הברייתא ורבי שמעון. המחלוקת נסובה סביב הבאת קרבן תודה במועדים כלהלן:

דעת ת"ק - אין מביאים תודה בחג המצות מפני חמץ שבה ולא בעצרת מפני שהוא יו"ט אבל מביא אדם תודתו בחג הסוכות.

דעת רבי שמעון - כתוב (דברים טז) "...בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות..." ומכאן נלמד כל שבא בחג המצות בא בחג השבועות ובחג הסוכות וכל שלא בא בחג המצות אינו בא בחג השבועות ובחג הסוכות.

רבי אלעזר בן רבי שמעון - מביא אדם תודתו בחג הסוכות ויוצא בה ידי חובתו משום שמחה ואין יוצא בה משום חגיגה.

נתרכז לרגע בשיטת רבי שמעון. בשיטה זו שוב אנו נתקלים בראשוניותו ובבכורתו של חג הפסח המלמדת על שאר המועדים. לפי שיטתו מאחר וקרבן תודה אינו קרב בפסח אף אינו קרב בשאר המועדים.

סוגיית קרבן תודה ואי הבאתו בחג הפסח מוכרת לכולנו מעצם העובדה שאין אנו אומרים 'מזמור לתודה' בשחרית מערב פסח עד לסוף החג. אומר רבי שמעון כשם שאין מביאים קרבן תודה בפסח בגלל שקרבן תודה מוקרב עם לחמי חמץ כך בשאר המועדים אין מקריבים תודה.

ולכאורה לא מובן. כאמור, ראינו בשבוע שעבר, לגבי סוגיית אוכל נפש שהתורה הבערת אש לצורך שמחת יו"ט. הלכה זו נאמרה אמנם בחג הפסח, אבל אמרנו שממנה נלמד ליתר החגים. היקש זה הגיוני, כי רצונה של התורה הוא שנשמח בחג. היתר זה לבשל ולהבעיר אש לצורך אוכל נפש בחג, מרבה שמחה בחג. לכן, מן הסתם, כפי שהתורה התירה זו בחג הפסח כן התורה התירה ביתר המועדים. אבל, איסור